

וירא ג

ב. אין כללות פרשת העקדה, וואס זי איז „כל קרן ישראל וזכותם לפני אביהם שבשמים, ולכן היא שגורה בפניו בתפלתנו כל היום“, איז ידוע די שאלה:

פארוואס דערמאנען מיר „תמיד עקד דת אברהם את יצחק, יותר מעקדת כל החסידים והקדושים שמסרו עצמם על קדושת השם“, כגון ר' עקיבא וחבריו וכל הקדושים אשר בכל דור ודור? ובפרט אז ביי אברהם איז „ה' דיבר בו קח נא“, משאכ די „קדושים שמסרו נפשם על קדושת ה' גם כי לא דיבר ה' בסיועו“.

און ס'איז נישט מספיק דער ענטפער, אז מוסר נפש זיין אן אייגן קינד עקד? איז א סך שווערער און טיפער ווי צו מוסר נפש זיין זיך אליין עקד? — ווייל אויך אין א פיל שפעטערדיקן דור איז געווען דער נסיון הידוע פון „חנה ושבעת בני“¹², ווי זי אליין האט גע- זאגט¹³: „אתה (אברהם) עקדת מזבח

א. בשייכות צום נסיון העקדה, וואס איז געווען דער צענטער פון די „עשרה נסיונות (וואס) נתנסה אברהם אבינו“, זאגט די גמרא, אז דאס וואס דער אויבערשטער האט געזאגט צו אברהם „קח נא את בנך גוי“, ל' בקשה, מיינט צו זאגן: „ניסיתך בכמה נסיונות ועמדת בכלן עכשיו עמוד לי בנסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים“.

דארף מען פארשטיין: וואס איז דער טעם וואס ווען אברהם וואלט נישט ביי- געשטאנען דעם נסיון העקדה וואלט מען געזאגט „אין ממש בראשונים? דאס וואלט נאר געמיינט אז זיין מס' איז נישט אזויפיל ווי עס מאנט דער נסיון העקדה: ס'איז אבער דערפון נישט קיין הוכחה, אז די אלע פריערדיקע נס- יונות, וואס אברהם איז בייגעשטאנען, איז אין בהם ממש! ובפרט אז דער נסיון העקדה איז געווען א נסיון קשה ביותר¹⁴.

(1) תרגום ירושלמי פרשתנו כב, א. דר"א פליא. מפרשי המשנה אבות פ"ה מ"ג. ובכ"מ.

(2) אבות שם.

(3) סנהדרין פט, ב. ועד"ז בתנחומא פרשתנו כב. מפרשי על הפסוק.

(4) פרשתנו כב, ב.

(5) ומה שפירש בערוך לנר ש „ראשונים“ קאי על הנסים שעשה לו הקב"ה, שלא יאמרו שהיו חנם, לכאורה הא דוחק גדול. ומוכח שאין לפרש כן בפרשי, פשוטו של מקרא לבן ה' למקרא.

(6) לכאורה יש לומר, ע"פ המבואר בכ"מ (ד"ה זה היום תצ"ד — סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 642. ובכ"מ. וראה גם לקושי ח"ב ע' 378) שבנסיון העקדה ה' שינוי טבע מדותיו, עתה ידעתי כי ירא אליהם אתה, עובד מיראה, דלא כטבעו, אברהם אהב, שזו מגלה שגם (העבודה —) הנסיונות לפניו היו לא מחמת טבעו. אבל אין זה מתקן הקסיד לומר ש „אין ממש בראשונים“, כי גם אם ה' זה מצד טבעו, היה ה' זה נסיון ובפרט — המס' בפועל באור כשדים. וראה לקמן בפנים.

(7) לשון האברבנאל כאן.

(8) ראה עיקרים מאמר ג' פל"ז. אגה"ק סכ"א. סה"מ תרע"ח ע' רפג. תפריח ע' קב. ובכ"מ. וראה גם בית רבי פס"ד (סא, ב) בהערה. פרי הארץ (לרמ"מ מהאראדאק) פ' וירא (ה, סע"א).

(9) ל' העיקרים שם.

(10) אגה"ק שם. ועד"ז בכ"מ.

(11) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה (בראשית שמות) ס"ע קכח. ובכ"מ.

(12) ראה גיטין נז, ב (ובכ"מ): אשה ושבעה בנים. ובמ"א (איכ"ר פ"א, נ. פס"ר פמ"ג. ועוד): מרים בת תנחום (נחום. מנחם). „חנה נזכר ביל"ש תהלים רמו תתע"ג, יוסיפון (פיט), אגרת השמד להרמב"ם ד"ה המין (והסוג) השלישי במדרגת הנהרגים, מנורת המאור לר"י אלנקוה פרק התפלה ה' התענית (כ"ב ע' 337): פרק התשובה ה' תשובה (כ"ב ע' 122). ועוד.

(13) גיטין שם. ועוד.

מצד דעם ציווי פון „ונקדשתי בתוך בני ישראל“.

אבער דאס איז ניט קיין ביאור מספיק. ווייל [נוסף לזה, וואס עס איז א דוחק צו זאגן, אז אויב „הייתי יכול לומר כר“ ווייל אלס א בקשה איז עס ניט קיין הכרח: ווען דער אויבערשטער אליין בעט א זאך (און אפילו אין אן אופן וואס מ'קען זיך דערמיט „דינגען“) איז עס א „הכרח“, ובפרט ביי אברהם אבינו — איז]

אויך צווישן די קדושים הנ"ל, זיינען געווען אזעלכע וואס זייער מס"נ על קידוש השם איז ניט געווען פארבונדן מיט א חיוב וציווי של תורה; ואדרבה — זיי האבן געדארפט דערויף זוכן א היתר ע"פ הלכה, וכידוע די שקו"ט בזה²¹ צי מ'מעג זיך מוסר נפש זיין אויף דעם וואס ע"פ דין איז „יעבור ואל יהרג“.

ד. ס'איז ידוע דער ביאור בזה, וואס ברענגט זיך אין חסידות²²:

דער אויפטו פון אברהם אבינו איז באשטאנען דערין, וואס ער איז געווען דער ערשטער וואס איז בייגעשטאנען דעם נסיון פון מס"נ, וואס די התחלה פון יעדער זאך איז קשה ביותר, ובלשון הידוע²³ „כל ההתחלות קשות“. אבער נאכדעם ווי אברהם פתח — האט גע-עפנט דעם צינור פון מס"נ, איז נמשך געווארן אין וועלט דער כח אויף

אחד ואני עקדתי שבעה מזבחות“: און ע"ז זיינען נאכדעם אין די זמני השמד ר"ל געווען פאלן ווען אידן האבן ניט נאר זיך אליין מוסר נפש געווען ע"ה, נאר אויך זייערע קינדער וכו' כידוע²⁴.

ג. דער ספר העיקרים²⁵ איז מסביר, אז דער חידוש פון עקדת יצחק איז בא-שטאנען אין דעם וואס „לא נתערב בפעל העקדה שום צד הכרח כלל, כי אפילו מצות השי"ת לא היתה מכרחת אותו, וזה דבר בארוהו רבותינו ז"ל על פסוקי' ה' יראה גר' אמר אברהם לפני הקב"ה רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך שבשעה שאמרת לי קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק והעלהו לי לעולה הייתי יכול לומר ולא כבר אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרעו ולא אמרתי כן אבל כבשתי רחמי ולא הרהרתי אחר מדותיך, שידמה מזה מפורש שאפילו מצד מצות השי"ת לא ה' אברהם מוכרח אחר שה' יכול להתנצל על זה ממנו בטענה אמתית אם רצה“ [דערמיט איז דער ר"ן²⁶ מסביר וואס דא שטייט „קח נא גוי“ — ל' בקשה, ווייל ס'איז געווען א בקשה, ניט קיין הכרח]:

משא"כ די קדושים, וואס האבן זיך מוסר נפש געווען על קידוש השם בה-דורות שלאח"ז — זיי האבן דאס געטאן

(14) וראה סה"מ תרע"ח ותרפ"ח שם שהביאו דוגמא מסיפור זה.

(15) ראה בפרטיות בספרי קורות תקופות ההם. קינות לט"ב ד"ה החרישו ממני. ועוד. ב"י לטוידד סקני' בבדק הבית: ומעשה ברב אחד כר. ובכ"מ.

(16) שם.

(17) ב"ר פנ"ז, י (בשנינו לשון). וראה גם פרשי' פרשתנו כב, יב. ועוד.

(18) פרשתנו כב, יד.

(19) שם כא, יב.

(20) דרשות הר"ן הדרוש הששי (ע' קה ואילך). פירוש הר"ן עה"ת על הפסוק.

(21) אמור כב, לב. וראה רמב"ם הל' יסודות פ"ה.

(22) וראה הנסמן בלקו"ש (וסה"מ) שבהערה 33.

(23) ראה טור ושו"ע יו"ד ר"ס קנו. ובכ"מ שם.

(24) סה"מ תרע"ח ותפ"ח שם. לקו"ש ח"י ע' 46.

וראה גם קומץ המנחה (למהרא"ל צונץ) פ' אמור

(עו, ב). בית רבי שם. ועוד.

(24) מבילתא ורשי יתרו יט, ה. תודיה פסיעה —

תענית י, ב.

דער נסיון העקדה איז געווען ע"פ הדבור פון אויבערשטן (ה' דיבר בור'): משא"כ דער נסיון פון אור כשדים —

און וויבאלד אז דער ענין העקדה איז ניט געווען דער ערשטער פאל פון מס"נ (ואפילו ניט בא אברהם עצמו) — איז הדרא קושיא לדוכתא: אין וואס בא-שטייט די מעלה המיוחדת פון נסיון העקדה?

ה. וועט מען דאס פארשטיין בהקדם הביאור אין דעם חידוש שבענין המס"נ בכלל:

פון דעם ביאור³⁰ אז אברהם האט גע-עפנט דעם צנור (א זאך וואס בריינגט מים וכיו"ב ממקום למקום אחר) פון מס"נ בעולם, איז מובן, אז אן דעם איז ניטא די מציאות פון מס"נ בעולם.

די הסברה בזה: מס"נ מיינט ביטול היש והמציאות. א נברא מיינט — דער בורא האט באשאפן א יש ומציאות. איז מובן אז א נברא קען (בכח עצמו) ניט צוקומען צו העכער פון מציאות³¹, וע"ד „אין חבוש מתיר עצמו כו"י³². דעריבער מוז מען האבן א כח „ממקום אחר" — אויף קענען צוקומען צו מס"נ.

ולכאורה תמוה: מיר געפינען דעם ענין המס"נ אויך ביי אומות העולם [נוסף לזה וואס ס'איז דא א סברא³³ אז

(30) ראה סה"מ תרע"ח ותפר"ח שם. וראה מאמרי אדה"צ על פרשיות התורה שם ע' קל. ובכ"מ. ולהעיר מתניא פ"ח. סה"מ תש"ט ע' 121 ובהנמסר שם.

(31) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 300 (וש"נ). ועוד.

(32) ברכות ה. ב.

(33) ראה מנחת חנוך מצוה רצו (ע"פ פרש"י סנהדרין ע"ד, ב). אבל ידוע פס"ד הרמב"ם (הל' מלכים פ"י ה"ב). וכ"כ בס' חסידים סרי"ט. ומפורש הוא בירוש' שביעית פ"ד ה"ב (ושלא לאפשרי מחלוקת בין הירושלמי לבבלי — משמע מהירוש' כחוס' בבבלי שם). וצ"ע שלא הביאו בכס"מ לרמב"ם

מס"נ³⁴, און דערפאר איז דאס נאכדעם א סך גרינגער, היות מ'דארף דאס נאר ארויסברענגען מן הכח אל הפועל³⁵.

ס'איז אבער ניט מובן:

דער ענין המס"נ בפועל איז נמשך געווארן דורך אברהם אבינו נאך פריער ווי דער נסיון העקדה — ביי דעם נסיון פון אור כשדים³⁶, ווען אברהם האט זיך איינגעשטעלט מיט א מס"נ צו פאר-טיליקן כל מיני עבודה זרה און מפרסם זיין אלקות בעולם³⁷, ביז — ווי דער רמב"ם ברענגט עס אויך בספרו (היד) ס' הלכות³⁸ — אז „בקש המלך להורגו ונעשה לו נס".

— נאכמער: דער נסיון פון „אור כשדים" האט אין זיך, לכאורה, נאך א יתרון לגבי דעם נסיון העקדה, ווארום

(25) „והגם דכח המס"נ הוא בעצם הנשמה כנודע, הנה זהו סתום ונעלם מאד, ולולא המס"נ דאמרי' לא הי' ענין המס"נ" (סה"מ תרע"ח שם. ועד"ו בתפר"ח שם).

(26) וצ"ע איך מתאים ביאור זה עם מ"ש באגה"ק שם שמעלת העקידה היא הזריזות. וראה לקרש שבעה"ק 28. לקמן הערה 47.

(27) ראה פדריא פכ"ז. ועוד.

(28) וראה שיחת חגה"פ תשי"ג (לקרד כרך ג' תמ, ב. ספר השיחות תשי"ג ע' 94) שפתיחת הצנור דאברהם היתה במס"נ דאור כשדים. וכן מפורש בדי"ה פדה בשלום תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' פג): וכאשר השליכו אותו לכבשן האש לא חשב למס"נ כי הוא עשה עבודתו ובוזו פתח הצנור דמס"נ אל הבאים אחרי. וכן משמע בספר השיחות תשי"ג ע' 30 (היום יום ג' מ"ח) שהמס"נ שהוריש אברהם לכל ישראל היא מסירת נפשו על פירסום אלקות בעולם, שזה הי' באור כשדים. וראה גם לקרש ח"י ע' 205. ח"י ע' 209 והערה 2. אבל בסה"מ תרע"ח ותפר"ח שם, ענין פתיחת הצנור הוא ביאור על זכירת העקדה.

(29) הל' ע"ז פ"א ה"ג.

(*) ולהעיר מב"ר פלי"ד, ט: וירח ה'... ריחן של אברהם עולה מכבשן האש. ובהמשך תעריב ח"א ע' תמג שזהו בחי' „ביטול המהות".

אָדער רגש וכיו"ב; מ'איז אינגאנצן בטל צום אויבערשטן, אין אן אופן אז די אייגענע מציאות איז כלל ניט תופס מקום.

ו. ויש לומר, אז בגילוי (בלי שום ספק) בעולם איז דאס געווען דער אויפטאן און עילוי אין דעם נסיון העקדה לגבי דעם נסיון פון אור כשדים:

די מסירת נפש אין אור כשדים איז באשטאנען אין דעם — וואס אברהם האט זיך מוסר נפש געווען אויף דעם פירסום פון אמונה בה' בעולם, און דעריבער קען זיין א קס"ד „בעולם" אז די מסנ"פ איז געווען ע"פ חשבון דקדושה: זיין איבערצייגונג אין דער נויטיקייט פון להאיר את העולם שה' משמש באפלה³⁹ איז געווען מיט אזא שטארקייט, ביז אז ער האט זיך ניט גע-רעכנט מיט קיין מונע, ער האט זיך דערויף מוסר נפש געווען⁴⁰:

משאי"כ ענין העקדה (מצד עצמו) האט ניט פארמאגט, קיין שום אנדער זאך, נאר וואס „ירא אלקים אתה" און דער-פאר האט אברהם זיך מוסר נפש גע-ווען:

[ס'איז דעריי אפילו ניט געווען דער ענין פון מפרסם זיין בעולם אויף ווי טיף מ'דארף זיין איבערגעגעבן צום אוי-בערשטן, ווארום (ווי דער אבן עזרא זאגט)⁴¹ „בשעה שעקד בנו לא היו שם אפילו נעריה".

(39) ראה ב"ר פ"ב, ג.

(39) להעיר מפרשת דרכים דרוש א' ובי' אי אברהם הי' מחוייב במסנ"פ דאור כשדים, ואם הי' מותר לו למסור נפשו.

(40) פרשתנו כב, א. ועד"ז ברד"ק כאן. עקדה שער כא.

(41) בראב"ע שם שדעת הר"סג (וכ"ה דעת הרמב"ם במד"ג ח"ג פכ"ז. בחי' כאן. אברבנאל כאן. ועוד) שנסיון העקדה הי', להראות צדקתו לבני

אויך א בן נח איז מצווה על קידוש השם]. עס זיינען געווען כמה פאלן (להבדיל) ווען זיי האבן זיך געלאזט אומבריינגען צוליב זייערע אמונות⁴² ודעות וכיו"ב;

ויל די הסברה בזה⁴³:

דאס אליין וואס א מענטש איז גרייט אוועקגעבן זיין לעבן פאר דעם אוי-בערשטנס וועגן, איז נאך ניט ברור אז דאס איז אמיתית הענין פון (מס"נ און) ביטול המציאות. עס קען זיין, אז ער איז זיך מוסר נפש דערפאר וואס ביי אים קומט אויס ע"פ שכל וחשבון, אז דאס לוינט זיך אים מער ווי בלייבן לעבן, ער וועט פארדינען א גרעסערע זאך.

און א מס"נ וואס איז אינגאנצן מיוסד אויף „חשבון", כנ"ל, קען זיין (להבדיל) אויך ביי אומות העולם — דהיינו, ער מיינט אז דורך „מוסר נפש" זיין זיך וועט ער פארדינען, עס וועט אים צו-קומען במציאות; אדער אין צד השלי-לה: אויב ער וועט ניט דערגרייכן א גע-וויסן ענין איז „למה לו חיים", בדוגמת עלה טינא בלבוז⁴⁴, נצחנות וכפרט — בא א מלך⁴⁵ וכיו"ב.

דער אמת'ער ענין המס"נ איז, אז מ'איז מוסר דעם „נפש", דעם „איד" — מ'גיט זיך אינגאנצן איבער צום אוי-בערשטן, א מסירה ונתינה וואס איז העכער פון אלערליי חשבונות פון שכל

שם. ואכ"מ. וראה הערה בסה"מ תש"ט שם (לקריש ח"ב ע' 212 ואילך).

(34) ראה גם המשך תרס"ז ע' רסז.

(35) משי"כ (ראה יב, לא): את בניהם גר ישרפו באש — י"ל שהוא מפני אכזריות (ע"ד מחזיל בעורב — עירובין כב, א), שהרי הם ההיפך מרחמנים וגמיה. וראה תניא ספ"א.

(36) ראה תניא כב, טע"ד ואילך. אוה"ת מג"א ע' בש"י. ס' הלקוטים (צ"צ) ערך מס"נ. וש"נ.

(37) סנה' עה, א.

(38) ראה ד"ה באחי לגני תשי"א פ"א.

געקענט מיינען ו"יאמרו", אז ער איז בייגעשטאנען די פריערדיקע נסיונות דערפאר וואס זיי זיינען געווען בהתאם צו שכלו דקדושה, אבער מסירת הנפש ממשי, עצם וממשות הנפש — איז (עכ"פ) איני יודע⁴⁶;

דורכדעם וואס ער איז בייגעשטאנען דעם נסיון העקדה, האט עס באוויזן למפרע אז אויך די נסיונות ה"ראשונים" איז ער בייגעשטאנען מיט מס"נ ממש, מיט פולער אוועקגעגעבנקייט ותכלית הביטול⁴⁷.

ח. דאס איז אויך דער ביאור אין דעם וואס די "פתיחת הצנור בעולם" אויף מסירת נפש איז באס נסיון העקדה, און נישט דורך דעם נסיון דאור כשדים:

"פתיחת הצנור" אויף מס"נ איז, אז אברהם אבינו האט מוריש געווען צו אידן דעם כח המסירת נפש ממש — אמת'ער מס"נ, ביז אז דאס איז דער אמת'ער רצון פון יעדער אידן, "לרצוני כמ" ממש"⁴⁸. וואס דערפאר, ווען א איד איז זיך מוסר נפש פארן אויבערשטן, אפילו אין אן אופן וואס בחיצוניות קען מען מיינען אז עס איז מיט א חשבון —

ואדרבה, ווי גערעדט במקום אחר⁴², איז עס געווען, לכאורה, בסתירה צו דעם ענין פון פירסום אלקותו ית' בעולם: דורך מעלה זיין יצחק'ן לעולה וואלט "נעקר" געווארן "העיקר ששתל אברהם"⁴³, און דער ענין פון פירסום אלקות בעולם וואלט נישט געהאט קיין המשך חיו⁴⁴;

דער גאנצער ענין המסנ"פ דעקדה איז געווען נאך — ווייל דער אויבער-שטער האט געוואלט און געבעטן דאס⁴⁵, און דערפאר האט עס אברהם געטאן.

און איז דעם איז באשטאנען דער אויפטו פון נסיון העקדה וואס אברהם אבינו איז בייגעשטאנען: די עקדה-מס"נ איז געווען באופן, אז עס האט לגמרי נישט קיין אפלייג אין שכל, עס איז מער-נישט ווי רצון הקב"ה, ובמילא — ביטול המציאות בתכלית⁴⁶.

ז. ע"פ כל הנ"ל איז אויך מובן וואס די גמרא זאגט, "שלא יאמרו אין ממש בראשונים":

ווען אברהם וואלט חלילה נישט בייגע-שטאנען דעם נסיון העקדה, וואלט מען

ז"ס. אבל עכצ"ל הכוונה בזה, להודיע לדורות הבאים כו" (ל' הרד"ק כאן. וראה גם עקדה שם (קסט, סע"א), כי גם להרס"ג לא היו שם אפילו נערי (כמ"ש בראב"ע שם. וכ"כ במר"ן שם).

(42) לקרש חיי"ח ע' 322.
(43) ל' הרמב"ם הל' ע"ז שם (לגבי מצב בני במצרים). ואף שגם בנסיון דאור כשדים אם לא הי' אברהם ניצול חיו, לא הי' המשך לפירסום שמו של הקב"ה. מ"מ (נוסף לזה שאי"ז דומה לעקדת עיקר שנכבד ונחלל, הרי) שם המס"נ גופא מביאה פירסום אלקות, משא"כ כאן, כנ"ל בפנים.

(44) וי"ל שזהו נתינת הכח מהבורא, שנמשך ע"י הצינור ופתיחתו שע"י אברהם.

(45) וי"ל שזהו טעמו של הר"ן שפי' קח נא שהוא רק ל' בקשה ולא ל' ציווי (כנ"ל ס"ב) — כי זה מורה עוד יותר על ענין המס"נ בלי חשבון, גם לא החשבון של קיום ציווי ה'.

(46) ראה לקוטי וקרא (בהוספות נ. סע"ד. מאמרי אדה"י הקצרים ע' שט — נתקם (עם הגהות) באוה"ת ר"פ פינחס ורד"ה אך בגורל תרכ"ז. רד"ה אשרנו תרפ"ח ותצ"ץ (בסה"מ קונטרסים ח"ב)). ובביאור מאמר ריב"ז איני יודע כו' ככ"מ.

(47) עפ"י אולי יש לתווכך הביאור הנ"ל עם המבואר באגה"ק שם, שמעלת אברהם בעקדה היתה הוריות, ולא נתיח ל' תירוצי זה ד"פתח, ונת' במ"א (לקרש שבערה 28) שהוא משום שפתיחת הצנור היתה בנסיון דאור כשדים — ולכאורה: (א) הרי הנסיון דאור כשדים אינו דומה לנסיון העקדה, כנ"ל בפנים. (ב) הרי מפורש במאמרים הנ"ל שפתיחת הצנור היא ביאור הכוונה העקדה —

אלא, שע"י נסיון העקדה נתברר למפרע, שגם המס"נ דאור כשדים היא מס"נ אמתית.

(48) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

איז דאס באמת (ניט א מסינ ע"פ חשבון, נאָר) מסירת נפש ממש, א איד גיט אַוועק זיין גאַנצע ממשות"י צום אוי-בערשטן, למעלה מכל חשבון, ווי דער נסיון העקדה.

ביז ווי דער אַלטער רבי ברענגט אין שו"ע, אז, טוב לומר בכל יום פרשת העקידה כו' וגם כדי להכניע יצרו לעבוד הש"י כמו שמסר יצחק נפשו. דלכאורה: ווי קען מען צוגלייכן די עבודה פון יעדער אידן, להכניע יצרו

לעבוד הש"י צו דעם וואָס, מסר יצחק נפשו, וואָס איז געווען מסירת נפש בתכלית השלימות, כנ"ל?

נאָר — ווייל דורך דעם וואָס אברהם האָט פותח געווען דעם צנור אויף מסינ ממש, איז יעדער עבודה פון א אידן, וועלכער איז דאָך זרע אברהם, א בן ויורש אברהם — מורשה קהלת יעקב, להכניע יצרו לעבוד הש"י כמו שמסר יצחק נפשו: ס'איז פונקט ווי אברהם פירט אים צו דער עקידה, ווייל דאָס איז דער אמת'ער רצון פון יעדער אידן זיך אָפגעבן ממש צום אויבערשטן.

(49) וי"ל כולל עצם נפח"א — חלק אלקה ממעל מחש.

(50) אר"ח מהר"ק ס"א ס"י.

משיחות ש"פ וישב תשל"א,
ש"פ מטו"מ תשל"ה)

חיי שרה

אברהם געווען (כבן ע' און בן ע') כבן ה' בלא חטא';

און ביי ישמעאל'ן איז רש"י בכלל ניט מפרש פארוואס, נכתב שנה בכלל כלל וכלל'ן;

אין מפרשי רש"י איז דא אן אריכות גדולה ושקו"ט ווי צו פארענטפערן די שינויים הנ"ל אין רש"י — אבער נוסף אויף די פארשידענע שוועריקייטן וואס זיינען דא אין יעדן פון די תירוצים (שאין כאן המקום להאריך בזה), שטעלט זיך דא א שאלה כללית (ווי גערעדט כמה פעמים):

וויבאלד אן דער ענין איז כלל ניט פשוט, ביז אן יעדער מפרש האט אויף דעם אן אנדער הסברה — האט דאך רש"י, וואס איז מפרש די פסוקים (אויך) פאר א „בן חמש למקרא“, געדארפט קלאר מאכן זיין פירוש אין אן אופן אז עס זאל ניט בלייבן קיין ספק בכוונת פירוש.

מוז מען זאגן אז רש"י'ס כוונה איז קלאר פארשטאנדיק פון די ווערטער וואס רש"י זאגט בפירושו און ס'איז ניט נויטיק צו מוסיף זיין ע"ז.

שמים (ע"פ מפרשי בראשית ה', לב) ובידי אדם, ע"ש (וראה בארוכה השקו"ט ברא"ם ושאר מפרשי רש"י שם) — אינו מרומז כלל ברש"י, והו"ל לרש"י לפרש כן בהדיא (כדלקמן בפנים). ואכ"מ.

(5) וכן אינו מפרש: בשנות יצחק (וישלח לה, כח), יעקב (ויחי מז, כח, ובש"נ), יוסף (שם בסופו ובש"נ). ולהעיר שגם אינו מפרש למה לא נכפל באברהם וכו' ע"ד שנכפל בשרה, שני חיי שרה — כולן שווין לטובה.

(6) ר"ש מפרשתנו. — ובדמ"בן שם מסיק, ואין מדרשו זה („בת ק' כו") נכון.

(7) לשון המשנה — אבות פיה מביא (בסידור אדה"ז — מביא).

א. אין היינטיקער סדרה לאזט וויסן די תורה דעם סך-הכל פון די יארן פון שרה, אברהם און ישמעאל: אין התחלת הסדרה — „ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים“; און ביים סיום הסדרה — „ואלה ימי שני חיי אברהם גו' מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים“, „ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים“.

געפינט מען אין דעם א דבר פלא אין פירוש רש"י על התורה: כאטש אז ביי אלע דריי שטייט דער ווארט „שנה“ „שנים“ סיי ביים סכום מאה, סיי ביי די עשרות און סיי ביי יחידות, איז פרש"י אנדערש ביי יעדערן פון זיי:

ביי שנות שרה' איז ער מפרש: „לכך נכתב שנה בכלל וכלל לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו“, און דערפון לערנט מען אפ „בת ק' כבת כ' לחטא . . ובת כ' כבת ז' ליופי“;

ביי אברהם'ן זאגט רש"י „בן ק' כבן ע' ובן ע' כבן ה' בלא חטא“ — וואס מיינט (בפשטות) אז מען לערנט ארויס (ניט ווי ביי שרה'ן, וואו „כל אחד נדרש לעצמו“, לערנט צוויי ענינים — בלא חטא און יופי — נאר) בלויז איין ענין ומעלה, אז אויך זייענדיק בן ק' איז

(1) כג, א.

(2) כה, ז.

(3) שם, יז.

(4) במפרשים (דברי דוד לה"ז ריש פרשתנו, וראה גם משכיל לדוד שם — ודלא כברא"ם שם ד"ה שני ח"ש) שלא הביא רש"י ענין היופי גבי אברהם כי באיש לא שייך מעלה זו — אבל אינו מתורץ מה שדורש רש"י רק ענין אחד? ומ"ש במשכיל לדוד שם (וראה ט"ז שם באורא) שיש ב' ענינים בבלא חטא' — שמענישים בידי